

Ik moet verzet
organiseren, maar wil
dat doen vanuit
een optimistische of
poëtische uitvalbasis.

overschrijdt en in vraag stelt. Dat gaat dan eerder over een ontmoeting dan over het produceren van voorstellingen. Het zou interessant zijn om mensen uit de sociaal-artistieke projecten mee te nemen in andere projecten. Die kunnen dan andere mensen ontmoeten die op een interessante manier bezig zijn op artistiek, wetenschappelijk of een ander vlak. Als je zoiets beschouwt als een artistieke praktijk geef je een belangrijk signaal. Voor de Unie der Zorgelozen is het ook een uitdaging om de verschillende verdiepingen van hun huis, het artistieke en het sociaal-artistieke, met elkaar in verbinding te brengen. En te laten doorlopen in het kunstencentrum.

De werkingen moeten in elkaar overvloeien. Er moet een beweging ontstaan van het maatschappelijke veld naar het kunstenveld. Een actie moet een beweging zijn. Binnen het veld van de kunsten zijn verschillende bewegingen mogelijk. Een eerste mogelijkheid is de actie die haar handelen ontwikkelt vanuit een idee. Het is de filosofie die tot praxis komt. Zoals het idee dat je economie als kunst kan beschouwen, en wat daar dan de consequenties van zijn. Een tweede beweging is die van het maatschappelijke naar het artistieke toe. En dat kan je doen door zoveel mogelijk tussenschotten te verwijderen. Door bijvoorbeeld een gezelschap te creëren op een manier die nog niet bestaat, een manier die op zichzelf al een vraagstelling is. Een derde beweging is de actie van het artistieke naar de maatschappij toe. Maar ze zijn allemaal met elkaar verbonden, en daarin ligt de taak van de ambassadeur. De kunstenaar die zich als ambassadeur in de samenleving begeeft, al of niet gesteund door de wetenschappen of de filosofie, en zich tegenover dat denken positioneert. Die ambassadeursrol leunt dan ook heel dicht aan tegen de praktijk van Beuys of Pistoletto: de kunstenaar onderneemt een actie als infiltrant in een andersoortige context.

En dan heb ik het niet over dienstbaarheid: ik zeg niet dat een kunstenaar voor het OCMW moet gaan werken, of in de fabriek; dat is een verkeerd uitgangspunt. Maar er bestaan wel degelijk een paar voorbeelden van acties die zich niet beperken tot de werkvloer of het kunstencentrum, maar die ook doordringen in het omringend veld. Bijvoorbeeld: Alicia Framis is een Nederlandse beeldende kunstenaar die bezig is met kledingontwerp. Zij

analyseert de situatie van onveiligheid in Berlijn, in een bepaalde buurt waar veel bendes opereren en waar mensen nog nauwelijks op straat komen. Zij heeft voor de inwoners van bepaalde straten waar het hoogste percentage van schotwonden en hondenbeten is vastgesteld, kleren ontworpen die je beveiligen tegen hondenbeten. *Dogs in Costumes* heette dat project, geloof ik.

Parasitaire constructies zijn ook zo'n interessant gegeven: de woningnood in Gent is zoals overal in Vlaanderen vrij groot. Er zijn enorm veel huisvestingsproblemen. Er is nu aan een aantal makers gevraagd om na te denken over parasitaire constructies. 'Parasitair', op wat de stad en de overheid nu voorziet. Want je kan met weinig middelen, met goede kunstenaars-architecten, een aantal dingen organiseren, rekening houdend met de samenleving zoals die is. Daardoor leg je de structuur bloot van de wereld waarin de kunst fungeert, maar maak je tegelijkertijd ook straffe kunst. Dan krijg je een samengaan van onderzoek en maatschappelijke dimensie, dat als grondstof dient voor opdrachten of artistieke creatie.

Je laat pijlen vertrekken vanuit de maatschappij naar de kunsten, maar ook vanuit de kunsten naar een maatschappelijke context. Je infiltreert en maakt dingen zichtbaar en mogelijk. Daarom lijkt een laatste belangrijk element voor mij het creëren van een Interna-

tionale, in de oude betekenis van het woord. Ik ga geen communist worden, en iedereen is natuurlijk internationaal bezig. En het probleem is dat je altijd platgetreden paden betreedt. Maar als je vanuit die premissen die ik hiervoor heb aangegeven geestesverwanten gaat zoeken in het buitenland, dan ga je de rol van je receptieve werking doorbreken, en dan bouw je iets op vanuit die samenwerking tussen kunst en samenleving. Dat is voor mij een prioriteit, ook om de grenzen van het Vlaamse kunstlandschap te doorbreken. Daar kleeft natuurlijk wel de smaak aan van de communistische Internationale en de totalitaire staat. Maar voor mij moet er gewoon gediscussieerd worden over het politieke veld waarin dingen gebeuren.

1 De sociale sculptuur van Beuys verwijst naar een opvatting over kunst die hij in de jaren '70 formuleerde. Het gaat hier om een interdisciplinair en participatief project waarvan denken, spreken en discussie de belangrijkste hoekstenen zijn. In zijn visie zijn alle mensen 'kunstenaars', verantwoordelijk voor het vormgeven van een democratisch sociale gemeenschap. De sociale sculptuur haalt de esthetiek uit het bereik van een specifiek medium, en brengt de artistieke act opnieuw binnen in een collectieve, creatieve werkruimte waarin we onze levens kunnen her-denken en her-vormen in harmonie met onze creatieve vermogens. Voor Beuys was de sociale sculptuur een uitweg uit het doodlopende straatje van de traditionele kunstwereld. Als kunstenaar nam hij de radicale stap om het object te laten voor wat het was, en rechtstreeks op de samenleving in te werken. De wereld was niet langer de achtergrond, maar het materiaal voor de kunstcreatie.

2 Michelangelo Pistoletto schreef het manifest *Progetto Arte*, waarin hij kunst beschreef in een voortdurende dialoog met de wereld. Vanaf 1996 materialiseerde dit denken zich in het project Cittadellarte – een samenstelling van 'citadella' (citadel) en 'città dell'arte' (stad van de kunst). 'Citadel' staat voor een gesloten ruimte die de kunst omsluit, terwijl 'stad' een metafoor is voor het dynamisme en de complexiteit van relaties met de buitenwereld. Het project wil een nieuwe omgangsvorm ontwikkelen om interactie te creëren tussen politiek, economie, werk, productie, religie, kunst, educatie en communicatie.